

**Louise Grip**

*Rätt tid för rätt arbete? Makt och motstånd vid arbetstidsförändringar i vård- och omsorgssektorn*

Umeå universitet, 2025

**1**

Vad är omsorgsarbete? Frågan är lika enkel som svår och har följt den feministiska forskningen i decennier. Inte minst har feministiska ekonomer visat hur omsorgsarbete genom historien har undervärderats och osynliggjorts – just därför att det förknippats med kvinnor och kvinnlighet. I sin doktorsavhandling i genusvetenskap tar Louise Grip sig an denna klassiska, men alltjämt brännande fråga genom att rikta blicken mot något så till synes prosaiskt som arbetsdagens längd.

Grips avhandling är en ambitiös och analytiskt skarp monografi. Den följer, jämför och analyserar två till synes diametralt motsatta arbetstidsreformer – en satsning på heltid och ett lokalt försök med sex timmars arbetsdag – i syfte att undersöka hur tid, omsorg och jämställdhet görs, omförhandlas och politiseras i en välfärdskontext präglad av nyliberala styrningslogiker.

I centrum för avhandlingen står undersköterskan, som blir en symbol för hur görandet av tid, omsorg och jämställdhet kan förstås. Redan i introduktionen

klargörs varför just undersköterskan intar denna centrala position. Som Grip visar har kvinnors hel- och deltidsarbete varit föremål för politisk debatt i decennier. Där deltidsarbete tidigare betraktades som en rimlig lösning på det faktum att kvinnor – då som nu – bär huvudansvaret för det obetalda omsorgsarbetet i hemmet, har kvinnors deltidsarbete i närtid kommit att framställas som ett jämställdhetsproblem som måste åtgärdas. I denna omformulering har nya begrepp etablerats, såsom ”ofrivillig deltid” och ”deltidsarbetslöshet”.

Som Grip förklarar är undersköterskor inom äldreomsorgen den yrkesgrupp som kommit att stå i fokus för denna politiska diskussion. Detta hänger samman med att undersköterskor inom hemtjänst, hemsjukvård och äldreboenden utgör Sveriges största yrkesgrupp och samtidigt det vanligaste yrket för kvinnor. Mot denna bakgrund är det knappast förvånande att just undersköterskor inom äldreomsorgen har kommit att personifiera ”problemet” med kvinnors deltidsarbete.

Avhandlingens empiriska tyngd är betydande. Den bygger på etnografiska observationer, intervjuer, policy- och kampanjmaterial samt omfattande analyser av debattartiklar skrivna av omsorgspersonal. Metodologiskt rör sig studien mellan olika platser, nivåer och aktörer – från nationella konferenser organiserade

Corresponding author email: [helene.brodin@socarb.su.se](mailto:helene.brodin@socarb.su.se). ISSN (Online) 2001-1377.

Copyright: © 2026 The author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: *Tidskrift för genusvetenskap* 46 (1-2): 156–158

<http://dx.doi.org/10.55870/tgv.v46i1-2.65548>

av SKR och Kommunal till vardagsnära erfarenheter av arbete inom hemtjänst och på äldreboenden, samt hur dessa erfarenheter påverkar familjelivet. Resultatet är en flerskiktad analys av arbetstid som något mer än mätbara timmar: arbetstid formar kroppar, relationer och livslopp.

Det första projektet som analyseras är "Heltidsresan", ett samarbete mellan arbetsmarknadens parter med målet att göra heltid till norm i kvinnodominerade verksamheter. Projektet presenteras som ett jämställdhetsinitiativ och som ett svar på äldreomsorgens framtida kompetensförsörjning. Grip visar dock, med imponerande saklig iakttagelseförmåga, hur heltid i praktiken binds till föreställningen om "heltidsorganisationen": en minutiöst planerad verksamhet där bemanningen ska matchas exakt mot behov över dygnets alla timmar. I denna artikulation av tid reduceras omsorg till avgränsade arbetsuppgifter som kan flyttas, kombineras och omfördelas, medan omsorgsarbetaren framträder som flexibel, utbytbar och ständigt tillgänglig.

Analysen synliggör hur denna klocktidslogik vilar på en nyliberal organisationsrationalitet där ekonomin utgör den yttersta gränsen för det möjliga. Scheman som skulle vara hållbara för personalen framstår som orealistiska just därför att de "kostar för mycket". Samtidigt trängs omsorgens relationella och emotionella dimensioner undan. Att sitta ned, hålla en hand eller samtala blir sådant som inte ryms inom den minutstyrda heltidsorganisationen.

I avhandlingens kanske starkaste kapitel riktas blicken mot omsorgsarbetarnas

egna reaktioner på heltidssatsningarna. Här framträder ett tydligt motstånd – inte nödvändigtvis mot heltid, utan mot de så kallade hälsoscheman som följer i dess spår. Grip visar hur heltidssatsningarna suddar ut gränsen mellan arbete och fritid genom fler pass, kombinerade arbetsställen, färre sammanhängande ledigheter och ökad oförutsägbarhet. Hon beskriver detta som lönearbetets överspillningseffekter. Motståndet artikuleras både i affektladdade uttryck – "vi är inte bemanningsboskap" – och i omsorgslogiska argument som kontinuitet och personkännedom.

Det andra projektet, försöket med sex timmars arbetsdag, tecknas i betydligt ljusare färger. Med ökad bemanning och kortare arbetsdag skapas ett tempo som gör det möjligt att bejaka omsorgens emotionella och relationella innehåll: att baka med brukare, att hålla en hand, att ha tid för samtal. Resultatet är att personalen slipper bära med sig samvetsstress hem. Här ges omsorgsarbetet som process och som logik ett reellt utrymme. Samtidigt är även detta projekt inneslutet i en nyliberal kontext, som ett tidsbegränsat experiment vars värde måste bevisas i termer av effektivitet, nytta och hälsoeffekter.

Avhandlingens jämställdhetsanalys är både stringent och politiskt angelägen. Grip visar hur jämställdhet i praktiken likställs med mer lönearbete, definierat utifrån den maskulint kodade normen om åtta timmars arbetsdag. I denna snäva förståelse framstår arbetsstidsförkortning mer som ett hot än en möjlighet. Med stöd i feministiska omsorgsteoretiker, inte minst Nancy Fraser, visar Grip hur feministiska krav på

ekonomisk jämlikhet fångas upp, omformas och avpolitiseras i en nyliberal kontext – med resultatet att omsorgsarbete fortsätter att undervärderas och kvinnor görs till problemet som ska lösas.

Trots att avhandlingen tar spjörn mot en rad framstående omsorgsteoretiker, såsom Annemarie Mol, saknar jag ändå vissa röster. Jag tänker här främst på feministiska ekonomer som Nancy Folbre och Julie Nelson, men även sociologer som Paula England, som på olika sätt har försökt sätta ord på omsorgsarbetets relationella och emotionella dimensioner. Grip avvisar, utifrån sin diskursiva utgångspunkt, bestämt alla försök att på förhand definiera vad omsorgsarbete är. Därigenom går dock möjligheten förlorad att tydligare illustrera hur den nyliberala styrningen bygger på ett osynliggörande av omsorgsarbetets kärna. En utförligare definition av omsorgsarbete

hade kunnat fördjupa analysen av hur den nyliberala minutstyrningen ytterst vilar på ett förnekande av omsorgens relationella och emotionella innehåll.

Sammantaget är detta en mycket stark avhandling. Dess främsta bidrag ligger i hur den visar att arbetstid aldrig är en neutral teknisk fråga. Tid är politik. Genom att följa hur olika tidslogiker organiserar omsorgens möjligheter och begränsningar blottlägger Grip de ofta osynliga former av åtstramning som präglar dagens välfärd. Avhandlingen är ett viktigt bidrag till genusvetenskaplig välfärdsforskning – och en nödvändig läsning för alla som vill förstå vad som står på spel i debatten om äldreomsorgens framtid.

### **Helene Brodin**

Docent i socialt arbete, Stockholms universitet